

Martinszék, Csintame Gion Péter
(Szenttamás, 1942.)

KÉT ÉS FÉL ÉVES KOROMBAN JÖTTÜNK ÁT SZENTTAMÁS RÓL!

Az interjú 2010 őszén készült Sárospén.

Apukámat Gion Péternek hívták, kádár volt a mestersége. Anyukám háztartásbeli volt, egy nővérem van. Ő először szerb, utána magyar iskolába járt, a zárdába. A nagyszüleim parasz-
tok voltak, a Zöld utcában szembe szomszédok voltunk. A Zöld utcában több magyar család élt, mint szerb. Nekünk szerb szomszédunk volt. Jóban voltunk. Azt mesélik, hogy én még a gyerekekkel együtt játszottam, de később ellenséggé váltak. (Amikor már itt voltunk, édesanyám pár napra hazament azzal a szándékkal, hogy azt a kis holmit, ami a házunknál megmaradt, az anyai nagymamámhoz elvigye. Már nem tudott bejutni a házunkba, mert addigra a szerbek elfoglalták. Egy hónapig nem tudott visszajönni. Nagyon rossz volt neki. „Fölgyűjtjük a házatokat, ha hazajöttök!” Ilyeneket hallott.)

Két és fél éves koromban jöttünk át, negyvennégy őszén, a magyar katonákkal együtt. Apukám aznap vonult be katoná-
nak, amikor elindultunk. Annyit tudok csak, hogy az orosz frontra vitték. Onnan hazaengedték, mert megbetegedett. Először Magyarországra jött. (Akkor még nem tudta, hogy mi itt vagyunk.) Aztán ment haza. Otthon maradt még egy bátyja meg egy nővére, meg hát a rokonság. Ők mondták meg neki, hol talál meg minket. Apukám nemzetőr volt a magyar időkben. Kérdeztem korábban a nővéremtől: hogyhogy mi eljöttünk, mások meg ott maradtak? Apukám attól félt – mondta Nenus –, ha őt elviszik katonának, valami lehet a családjával. Azt mondta az apjának: jöjjünk át, és legyünk itt addig, amíg tisztázódik otthon a helyzet. Nagypapámnak volt két szép lova, egy-két dolgot nekünk is felraktak a kocsira, meg szénát az állatoknak, takarmányt. A szénán ültünk, nem volt ponyva a fejünk fölött.

Gion Péter

Gion Péterné

Bajánál nem engedtek át bennünket a Dunán. Erre egy magyar katona fölült a kocsinkra, és ráhajtotta a lovakat a kompra. Bátaszéken megkérdeztük, van-e magyar falu a közelben. Megmutatták, merre menjünk tovább. Elértünk Várdombig. Ott nem fogadtak szívesen bennünket. Elirányítottak Pilis felé. Jöttünk befelé a faluba. Az öreg Balázs Kovács bácsi a hegyre tartott. A nagypapa megállította, és megkérdezte tőle, tud-e valakit, aki befogadna bennünket egy kis időre. Kovács bácsi látta, hogy két egészséges ló van a kocsi elé fogva; megadta a címet, és elmagyarázta, merre menjünk. Mondjuk meg az Örzse néninek, hogy ő küldött minket.

Így kerültünk ide. Örzse néni szívesen látott bennünket, adott egy szobát, szalmát vittünk be, és pokróccal letakartuk. Anyu segített Örzse néninek a ház körül mosni, takarítani... jóindulatúak voltak. Nemsokára kikerültünk Rigyóba, a szállásukra. Ott dolgozott a nagypapám. Volt földjük Kovácséknak, állatokat is tartottak, még dinnyét is termesztettek. Anyukám és Nenus nővérem is ott dolgozgatott. Legeltette a disznókat.

Azt már nem tudom, hogy kerültünk a Karácsony-szállásra. Apukám oda jött utánunk a frontról. Bátaszéken leszállt a vonatról. Az országút mellett van egy kocsmá. Oda bement, és szóba elegyedett az ott lévőkkel. Érdeklődött, merre van Pilis. Hogy lehet oda eljutni? Beszélgettek. A kocsmárosnak is mondta, kit keres. „Ilyen nevűek az én szállásomon laknak!” Kijött értünk lovaskocsival a gazda, bevitt bennünket a Karácsony-kocsmába. Így találkoztunk össze apukámmal. Egy ideig még ott laktunk a szálláson, aztán bejöttünk a faluba, Döméékhez. Ők is nagyon rendesek voltak velünk. Az első szobát megkaptuk mi, a konyha közös volt, ők meg hátul húzták meg magukat. A nagypapámék ott maradtak a Karácsony-szálláson. Közben apukám öccse, Lajos is átjött, és a nagypapától lassan átvette az irányítást. Apukám és a nagypapám között valamiért nézeteltérés támadt, nem tudom, miért.

Később beköltöztek Lajos bátyámékkal Alsónyékra, ott is haltak meg. Apukám nővérenek a fia meg a menyé el szokott jönni Pilisre. Nagypapám testvérenek a gyerekei Szenttamáson maradtak. Ott maradt apukám testvére, Sándor bátya, meg a nővére, Kati néni. Neki egy fia született, aki Szabadkára került, az aggok háza igazgatója lett.

Sándor bátyámnak két családja lett, az egyiknek a katonaságnál lett valamilyen beosztása. A másiknak? Velük nem találkoztunk.

Ági néni, a könyvtáros hívta fel a figyelmemet egyszer Gion Nándor könyveire.¹ A könyveket el is olvastuk. Egyszer a nővéremmel és Anitával, a lányommal átmentünk. Újvidéket jártuk, tudtuk, hogy Nándi a rádiónál dolgozik. Megkerestük. A kapuban mondtuk, kit szeretnénk látni. Elkérték az útleveleinket, és felszóltak. Így jutottunk be hozzá. Sose találkoztunk addig. Nenus emlékezett rá, én nem. Lánykoromban egyszer három hétig voltam Szenttamáson, voltam az író szüleinél, Matyi bátyánál, Teri ángyinál. Újvidéken meg Ókérén is jártam akkor. Nándi egy kicsit idegenül fogadott bennünket. „Pérez kell?” Ezt kérdezte.

¹ Gion Nándor a nagymamájától hallottakra építve több, regénynek minősülő könyvében hű képet festve foglalkozik a szülőfalujában lezajlott szörnységekkel. Élete utolsó interjújában nyilatkozott is erről.

Ez egy kicsit rosszul esett. Hiszen nem azért mentünk oda hozzá. Úgy gondoltuk, ha már Újvidéken járunk, és sohase láttuk, legalább ismerjük meg. Hamarosan elköszöntünk, utána többé nem láttuk. Azt hallottuk, hogy átjött Magyarországra, tudtunk róla, mit csinál.

Máskor Nenusékkal voltunk otthon. Ő emlékezett rá, hogy melyik a Zöld utca. De nem mertünk feltűnően odamenni a házhoz, ki tudja, milyen emberek laknak benne! Csak úgy halkán mutatta: „Ebben laktunk... abban meg a nagypapáék.” Anyuka itt Pilisen a jómódú emberekhez mosni járt meg takarítani. Feles földünk volt, meg harmados... így próbáltunk boldogulni.

Bognárékkal jóban voltunk. Nagyon jók voltak hozzánk az öreg Szőkék, de nem lehet panaszkodni Korsósékra se. Voltak, akiktől megkaptuk, hogy gyűttmentek vagyunk... de általában jóindulatúak voltak a pilisiek. Amikor a Mózesékhez kerültünk, az alsó épületben apukám műhelyt alakított ki. De nem volt annyi munkája, amennyiből meg lehetett volna élni, ezért bejárt Szekszárdra az Agrokerhez. Ott ugyan nem a szakmájában dolgozott, segédraktáros lett.

A rokonokkal tartjuk a kapcsolatot, főként anyukám öccsével. Ők Szenttamásról beköltöztek Újvidékre, mert ott talált munkahelyet a nagybácsi.

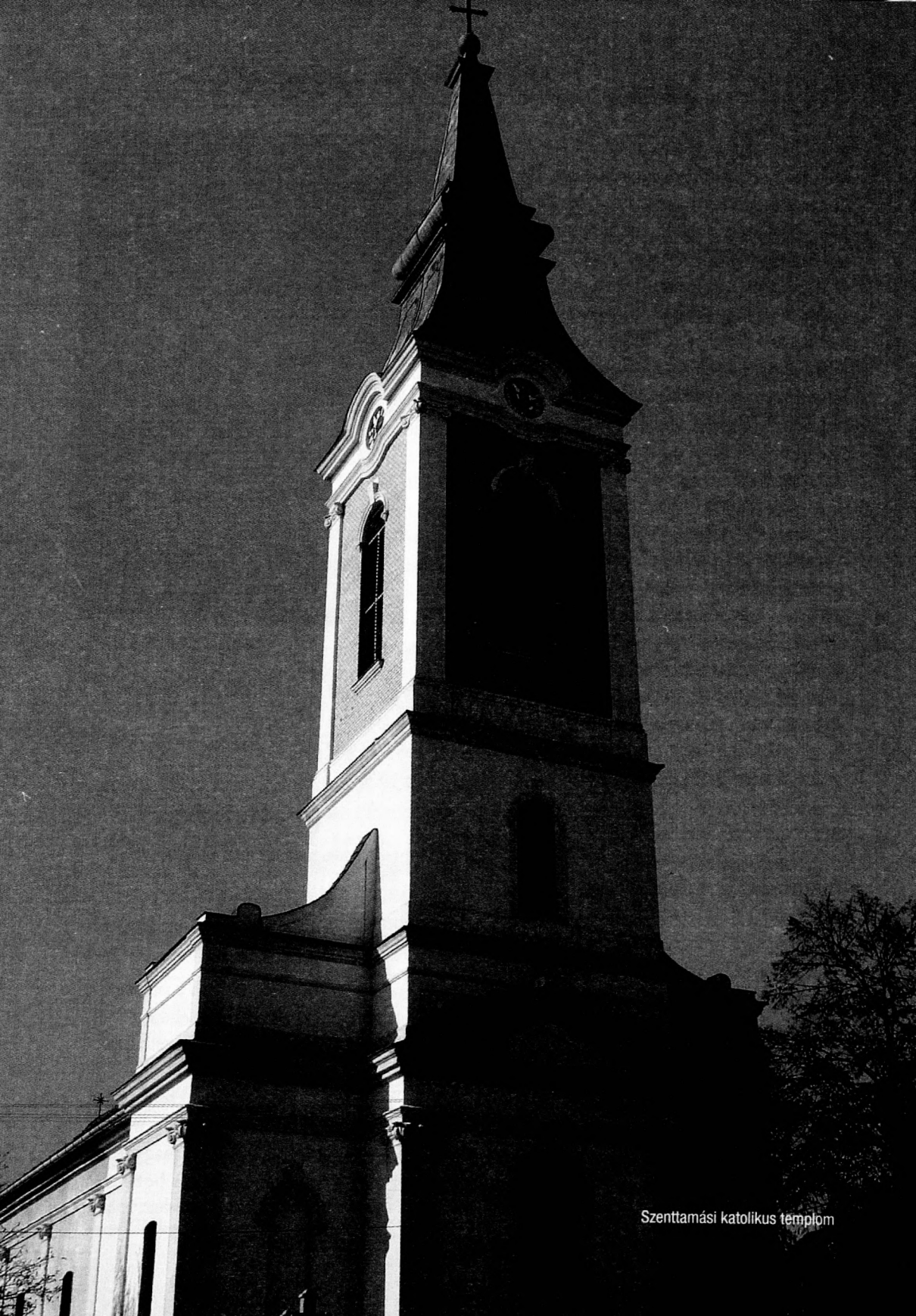
Gion Péter szerb mundérban

JEGYZET

¹ Szenttamás népességi adatai Matuska Márton A megtorlás napjai című könyvében:

Év	Összlakosság	Magyarok
1910	14 335	6 301
1947	13 740	6 206
1953	13 635	6 385

„Szenttamásról többen állítják, hogy ott talán az átlagosnál is nagyobb volt a vérengzés – írja Matuska Márton –, a megkérdezett szemtanúk azonban igen mereven elutasították a kérelmet, hogy nyilatkozzanak.” Közül viszont egy 1952 júliusában Klagenfurtban készült jegyzőkönyvet, amelyben egy férfi emlékezik, aki a jegyzőkönyv felvétele előtt egy hónappal korábban menekült el Jugoszláviából. „... amikor Szenttamás Tito kezére került, nem kevesebb mint 3000 magyart megöltek, részben elhurcoltak. Tudomásom van arról, hogy a magyarokat, tekintet nélkül arra, hogy azok nyilasok voltak-e, vagy a magyar idő alatt hivatalos állást töltöttek be, vagy örömmel fogadták annak idején a bevonuló magyarokat, azokat mind kivégezték.”

Szenttamási katolikus templom